

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.375/2016/4. szám

A Debreceni Ítéltábla az elsőfokú eljárásban a Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség, a fellebbezési eljárásban a Debreceni Fellebbviteli Főügyészség (felperes címe) által képviselt ügyész felperesnek - dr. Zeke László ügyvéd ügyintézése mellett a Dr. Zeke Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt alperes neve (cím) alperes ellen természeti értékben okozott kár megtérítése iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 8.P.21.636/2013/51. sorszámú ítélete ellen a felperes 54. sorszám alatt benyújtott - a Debreceni Fellebbviteli Főügyészség által az indítványi rész módosításával fenntartott -fellebbezése folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét helybenhagyja.

Az állam köteles megfizetni az alperesnek 81 000 (nyolcvanegyezer) forint általános forgalmi adót tartalmazó 381 000 (háromszáznolcvanegyezer) forint fellebbezési költséget, amelynek kifizetésére az ítéltábla a Debreceni Törvényszék Gazdasági Hivatalát hívja fel.

Az 1 140 000 (egymillő-egyszáznegyvenezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

Az alperes 1999-ben erdőtelepítési szándékkal vásárolta a **k.-i** 057/2 [10 ha 4137 m² legelő], 058/9 [a) 8 ha 0666 m² legelő, b) 1 ha 0071 m² szántó] és 061/1 [11 ha 3333 m² legelő] helyrajzi számú ingatlanait. Az erdőtelepítéshez 2002-ben kért szakhatósági hozzájárulást a **H.-i** Nemzeti Park Igazgatóságtól (a továbbiakban: HNPI) nem kapta meg, a földcseréről is eredménytelenül tárgyalt. Az alperesnek a HNPI ellen előterjesztett kártérítési keresetét a bíróság 2009-ben elutasította.

Mindhárom ingatlan Natura 2000 és kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területként van 2007-től az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetve.

A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága (a továbbiakban: erdészeti Igazgatóság) 2012. február 24-én a IX-G-001/02295/11/2011. számú határozatával engedélyezte a 057/2 helyrajzi számú - önerdősült - földterületen a faállomány szabad rendelkezésű erdővé minősítését, a földrészletet az országos erdőállomány adattárban átvezette. Hozzájárult az ingatlan-nyilvántartásban a fásított terület művelési ág átvezetéséhez, amely nem történt meg.

A HNPI természetvédelmi örkerület vezetője, Sz. L. 2012. október 24-én adott tájékoztatását követően az alperes 2012. október 25-én a HNPI felé bejelentette a 058/9 helyrajzi számon 6,5 hektár, a 061/1 helyrajzi számon 9 hektár gyepterület kaszálását 2012. október 20. - 2013. február 20. között.

Az alperes 2012. december 12-én bejelentette az erdészeti igazgatóságnak a 058/9 helyrajzi számú, 9 hektár 0737 m² legelő területen 5 m³, a 061/1 helyrajzi számú 11 hektár 3333 m² legelő területen 10 m³ akác Ffü Szny. és kései meggy, 2012. december 19-án a 057/2 helyrajzi számon 10,41 hektár területen 45 m³ akác, Ffü és KM fafajok tervezett kitermelését.

Az erdészeti igazgatóság a fakitermelést vegetációs időn kívül engedélyezte 2012. december 19-én a IX-G-001/21067-1/2012. számú határozatával a 058/9 és a 061/1 helyrajzi számú területeken a 061/1 helyrajzi számú 3A erdőrészlet kivételével, 2012. december 19-én a IX-G-001/21090-1/2012. határozatával a 057/2 helyrajzi számú erdőben.

A kivágott fák többsége őshonos szürke nyár, fehér vagy törékeny fűz, akác és kései meggy volt. Az alperes a fakitermelés során gépi eszközzel, traktorra szerelt szárzúzó berendezés alkalmazásával cserjét is irtott. Az azt 2013. március 8-án észlelő Sz. L. természetvédelmi örkerület vezető március 11-én és 18-án az általa megállapított természetkárosítást feljegyzésben rögzítette. Megállapította, hogy a 057/2 helyrajzi számú területen 7,7 hektár cserjeállomány lezúzásának hamvasfüzek, kutyabengék és galagonyák estek áldozatul. 13 lápmeder teljes kiterjedésben, 1 lápmederben részlegesen elpusztult a cserjeállomány. A 058/9a helyrajzi számú földrészleten 1,4 hektáron a cserjeirtás főként hamvasfűz bokrokat érintett. 4 lápmeder teljes kiterjedésében, 3 lápmederben részlegesen elpusztult a cserjeállomány. A mélyebben fekvő, láposabb részeket a munkagép több helyen összevágta. A 061/1 helyrajzi számú területen az irtás ~ 0,3 hektár cserjeállományt érintett, teljesen vagy részlegesen elpusztította 3 lápmeder nagyrészt hamvas fűz alkotta cserjeállományát. A feljegyzés szerint a hamvasfűz kizárólagos tápnövénye a fokozottan védett keleti lápi bagolylepkének, amelynek a szárzúzással érintett területtől északra és délre is van lámpás felmérésen alapuló adata. A tevékenység több hektáryi élőhelyét pusztította el. A cserjezúzás közvetlenül érintette természetvédelmi oltalom alatt álló, védett és fokozottan védett több más állatfaj élőhelyét [elevenszülő gyík (*Zootoca vivipara*), vízisikló (*Natrix natrix*), szegélyes vidrapók (*Dolomedes fimbriatus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), tavasziaraszoló (*Archiearis puella*)] valamint a védett növényi élőhelyeket, állományt [békakonty (*Listera ovata*), békaliliom (*Hottonia palustris*), tőzgepáfrány (*Thelypteris Palustris*), rostostövű sás (*Carex appropinquata*)].

A HNPI 2013. március 22-én a természetkárosítás miatt feljelentést tett, a büntetőeljárás folyamatban van.

A HNPI jelzése nyomán indult eljárásban a T.-i Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (a továbbiakban: felügyelőség) a 2013. október 9-én hozott 3275/2013. számú határozatával az alperest azonnali hatállyal eltiltotta a K. 057/2, 058/9a és 061/1 helyrajzi számú országos jelentőségű védettséget élvező (ex-lege védett láp), illetve a NATURA 2000 hálózat részét képező területen a védett természeti értéket és területet károsító vagy súlyosan veszélyeztető tevékenységtől. 2013. december 31-i határidővel kötelezte a HNPI természetvédelmi kezelői javaslatával azonos tartalommal a terület helyreállítására, többek között megtiltotta a lápmedrek szárzúzását, kaszálását, előírta a hamvasfűz-bokrok kíméletét. Az alperest 1 250 000 forint természetvédelmi bírsággal sújtotta a jogellenes tevékenysége során megszűnt élőhely, védett terület állapotában okozott kár miatt. 2014. május 19-én az 1969/08/2014. számú határozatával engedélyezte a területen a kaszálást a térképen jelölt és az idegen honos, invazív növényzettel fertőzött részekben azzal, hogy a kaszálás (szárzúzás) során a rekettgyepek (salix cinerea) károsítása tilos, más cserjék lezúzása természetvédelmi szempontból elfogadható.

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatóság (a továbbiakban: NÉBIH) ügyészi felhívás alapján felügyeleti hatáskörében a 2013. december 5-én hozott 04.4/2355-3/2013. számú határozatával az erdészeti igazgatósága 057/2 helyrajzi számú területet érintő határozatát és a bejelentésre rávezetett tudomásulvételi záradékot megsemmisítette. Az ügy érdemére is kiható eljárási hibaként jelölte meg a tényállás felderítetlenségét, mert az érintett földrészleten nem történt meg egyedi hatósági határozattal az „ex lege” védett láp térbeli lehatárolása, a természetvédelmi hatóság megkeresésével a védett terület kiterjedésének a megállapítása.

A felperes a keresetében az alperest fokozattan védett természeti értékben okozott 1,5 milliárd forint kár megtérítésére kérte kötelezni. A kereset indokai szerint az alperes **k.-i** 057/2, 058/9 és 061/1 helyrajzi számú ingatlanai kiemelt jelentőségű természet-megőrzési, „ex lege” országos jelentőségű védett, jóváhagyott kiemelt jelentőségű NATURA 2000 terület. Az alperes károsította a vöröshasú unka, az elevenszülő gyík, a vízisikló, a szegélyes vidrapók, a békakonty, békaliliom, tőzegpáfrány, rostostövű sás élőhelyét is. Azzal, hogy 2012. telén gépi szártépéssel engedély nélkül megsemmisített ~ 5 ha, a keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) tápnövényeként szolgáló hamvasfűz (rekettyefűz) állományt, az élőhely elpusztításával a populációban jelentős kárt okozott. A hazai állomány ~ 20-40 %-a ezekben a fűzlápokban él. 2004-ben a néhány száz méterrel északra fekvő élőhelyen észlelt 80-100 példányhoz képest 2013. júliusban végzett felmérés során a rajzás csúcsideszakában 7 egyedet észleltek. A megjelölt kár a becsült megsemmisített 6 000 egyedszám és a keleti lápi bagolylepke egyed 250 000 forint értékének a szorzata. A felperes a kereseti tényállításait a NATURA 2000 fenntartási terv készítésében részt vett dr. S. Sz. megállapításaira alapozta.

Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Vitatta a felperes keresetösségi jogát, az érdemi védekezése szerint jogszabályt, egyedi hatósági előírást nem szegett. A fakivágást, a cserjeirtást engedély alapján, a kaszálást bejelentést követően végezte, a védett növény- és állatfajok jelenlétéről, élőhelyéről nem bírt tudomással. Vitatta a lehatárolás hiányában a terület védett láp voltát, azt, hogy a cserjeállomány „legnagyobb részét hamvasfűz” alkotta, továbbá hogy a keleti lápi bagolylepke „kizárólagos tápnövénye” a hamvasfűz, a hernyói az ágain telelnek. A károkozás alátámasztására a spekulatív „szakértői vélemény”-t nem tartotta alkalmas, a területein korábban mért adat hiányában támadta az egyedszámítás módszerét is.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével a keresetet elutasította, az állam terhére az alperes részére 12 700 000 forint perköltséget állapított meg.

A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. §-ának (1), a 9. §-ának (1) és (4) bekezdése, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (a továbbiakban: Tvt.) 60. §-ának (2) bekezdése, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 109. §-ának (2) bekezdése felhívásával a felperes keresetösségi jogát megállapította.

A Tvt. 31. §-a, a 38. §-a (1) bekezdésének a)-j) pontjai, a 81. §-ának (1) bekezdése, a (2) bekezdésének a)-e) pontjai, a (3) bekezdése, a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 339. §-ának (1), a 345. §-ának (1), a 346. §-ának (1) bekezdése, a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése felhívását követően rámutatott arra, hogy a perben a felperesnek bizonyítania kellett a kár bekövetkezését, annak összegét, valamint a kár bekövetkezése és az alperes magatartása közötti okozati összefüggést. Erről a felperest a Pp. 386/J. §-ában foglaltak ellenére előzetesen tájékoztatta.

Az 51.I-II. sorszámú végzésekkel a további tanú kihallgatására és a szakértői bizonyítás kiegészítésére irányuló bizonyítási indítványok elutasítását, a Pp. 3. §-ának (4)-(5) bekezdése felhívásával a tanúbizonyítás szükségtelen, a perben kirendelt igazságügyi szakértő szóban

kiegészített véleményének az aggálytalan voltával indokolta. Az alperes által csatolt állásfoglalást és a dr. **H. R.** szakvéleményét úgy értékelte, hogy a perszakértő véleményét nem teszik aggályossá, a szakértők együttes meghallgatása nem szükséges.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésére álló bizonyítékok Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglaltak szerinti mérlegelésével és értékelésével nem találta kétséget kizáróan bizonyítottnak a kár bekövetkezését. Annak a kérdésnek tulajdonított jelentőséget, hogy élőhelye volt-e a 057/2 helyrajzi számú ingatlan a keleti lápi bagolylepkeének, mi a lepke tápnövénye, illetve hol telel. Kiemelte dr. **B. T.** tanú vallomását és a keleti lápi bagolylepkéről 2006. évben készített, más tanúk által is hivatkozott, Magyarországon egyedüli tanulmányát. A tanú szerint „2002. előtt egyáltalán semmit nem tudtunk erről a fajról, azóta pedig legalább három dolgot nem tudunk róla biztosan, hogy mi a tápnövénye, mi az élőhelye és mit csinál télen”. Feltételezése szerint a lepkefaj többségéhez hasonlóan a földben telel. A megfigyeléseit mesterséges körülmények között végezte, a hernyóknak csak rekettyefűzágat adtak.

Dr. **Cs. Gy.** zoológus csatolt tanulmánya szerint tudományosan nem alátámasztott az, hogy a hernyók a tápnövény ágain telelnek. Dr. **A. A.** tanú szerint a keleti lápi bagolylepke tápnövénye elsősorban a rekettyefűz, azt, hogy a talaj felső szintjén telel, csupán feltételezte. Dr. **S. Sz.** állította azt a tanúvallomásában, hogy a rekettyefűzés a keleti lápi bagolylepke fő élőhelye és legfőbb tápnövénye, a lárvák a tápnövény vesszőin telelnek. Az állításai alátámasztására dr. **B. T.** mesterséges körülmények között készült fotóit csatolta.

A perben kirendelt igazságügyi szakértő szerint a faj tápnövénye bizonytalan. A területet alkalmasnak vélte a fűz és nyár láprétekre jellemző életközösségek jellemző fajai, így a lepke élőhelyének.

Az elsőfokú bíróság Sz. **L.** tanú elfogultságát állapította meg amiatt, hogy az alperessel korábban perben állt és őt feljelentő HNPI alkalmazottja, illetve a korábbi írásos nyilatkozatai és a tanúvallomása között ellentmondás volt, a lepke egyedével a területen először 2013. nyarán találkozott.

Az elsőfokú bíróság szerint annak a körülménynek, hogy az alperes ingatlanain a keleti lápi bagolylepke egyedét dr. **S. Sz.** 2013., dr. **A. A.** 2014. nyarán észlelte, valamint a dr. **S.** által befogott 7 egyednek, a dr. **A.** szerinti hektáronkénti 6 egyedszámnak jelentősége akkor lenne, ha az előfordulásuk az alperes tevékenységét megelőzően ismert lenne. Az ingatlanok a HNPI biotikai adatbázisában a keleti lápi bagolylepke élőhelyeként nem szerepelnek.

A bizonyítékok értékelésével, és a perszakértő azon megállapításának a kiemelésével, miszerint nem állapítható meg kiemelt közösségi jelentőségű faj egyedének vagy élőhelyének pusztulása, megsemmisülése, a törvényszék arra a megállapításra jutott, hogy a kár bekövetkezése nem bizonyított. Kitért arra is, hogy a szakvélemény a kereseti kérelem érdemi elbírálásához elegendő adatot szolgáltatott.

Az elsőfokú bíróság a kártérítési felelősség szükségszerű elemeként a jogellenességet kizáró körülményeket is megállapított.

Ilyenként jelölte meg elsődlegesen azt, hogy az alperes a tevékenységet engedélyező határozatokkal rendelkezett, amelyek későbbi megsemmisítése a tevékenységét nem teszi jogellenessé. A NÉBIH az erdészeti hatóság jogszabálysértését állapította meg, a hatóság mulasztásának, a jogszabálysértő eljárásának a következményei nem háríthatóak az alperesre.

Kitért arra is, hogy az egyedek számbavételét célzó felmérések 2008. szeptemberében kezdődtek, az adatbázis még nem teljeskörű.

Az alperes ingatlanainak a védett jogi jellege kapcsán azt állapította meg, hogy azokon nem történt meg a védett lápterület lehatárolása, ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas egyedi hatósági határozattal a megállapítása. Utalt az Alkotmánybíróság 53/2002. (XI.28.) AB határozatában

kifejtettek kapcsán arra, hogy a Vidékfejlesztési Értesítő LXII. 2012/1. számában közzé tett miniszteri közleményben az ingatlan megjelölése nem teremti meg az egész ingatlan védett jogi jellegét. A Tvt. 26. §-ának (3) bekezdése szerint a 23. § (2) bekezdésének hatálya alá tartozó védett természeti terület kiterjedését a természetvédelmi hatóság ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas módon, hatósági határozatban állapítja meg. A törvény erejénél fogva fennálló védelem a lápot illeti meg, nem egy adott helyrajzi számú ingatlant. A NÉBIH határozat is azt rögzíti, hogy a 057/2 helyrajzi számú ingatlan egyedi hatósági határozattal lehatárolásra váró ex lege védett láppal érintett ingatlan.

A pernyertes alperes perköltségét a 32/2003. (VII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés c) pontja, a 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján, a kifejtett tevékenység figyelembevételével (BH.1992.267.) állapította meg. A Pp. 78. §-ának (1) és (3) bekezdése alapján az államot terhelő perköltségnek a kiutalásáról a 35/2012. (VIII.15.) KIM rendelet 3. §-ának b) pontja alapján rendelkezett.

A felperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, másodlagosan közbenső ítélet hozatalát, harmadlagosan az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, az alperes kötelezését kérte természeti értékben okozott 14 250 000 forint kár, vagy 20 000 000 forint általános kár megtérítésére. Az indokolása szerint az alperes a fakivágásra vonatkozó bejelentését túllépve végzett cserjeirtást, amelynek következtében mindhárom területen több hektár kiterjedésben teljesen vagy részlegesen elpusztította a cserjeállományt. A hamvas fűz a védelem alatt álló keleti lápi bagolylepke tápnövénye, a lezúzása az élőhelye elpusztítását okozta. Károsította más védett és fokozottan védett, illetve jelölt fajok egyedei élőhelyét is.

Az elsődleges fellebbezési kérelme alátámasztására az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak a megsértését abban jelölte meg, hogy az elsőfokú bíróság nem döntött a kiegészített, módosított kereseti kérelemről, a bizonyítást csak a keleti lápi bagolylepke kapcsán folytatta le. A kereset az összecszerűsége túl annak a megállapítására is irányult, hogy történt-e természetkárosítás. A jogellenesség hiányára tett ítéleti megállapítást annak a hangsúlyozásával vitatta, hogy az alperes a cserjeirtást jogellenesen végezte, a bejelentett tevékenységen túlterjeszkedve megváltoztatta a védett terület állapotát [Tvt. 31. §, 38. § (1) bekezdés c) pont]. Az elsőfokú bíróság terhére róta, hogy dr. **P. Zs. I.** perszakértő és dr. **H. R.** természetvédelmi igazságügyi szakértő véleménye közötti ellentmondást nem oldotta fel, a szakértők együttes meghallgatására és tanúként dr. **V. Z.** meghallgatására tett indítványát elutasította.

Az elsőfokú ítélet megváltoztatását arra az esetre kérte, ha az ítélet tábla az előző fellebbezési kérelmeinek nem ad helyt, és a keresetet az eredetivel egyezően tekinti előterjesztettnek. Álláspontja szerint az alperes tevékenységét megelőző egyedszámlálás hiányából nem vonható le okszerűen következtetés a károkozás hiányára. Dr. **A. A.** 2014. nyarán a 057/2 helyrajzi számú területen végzett felmérésére hivatkozással hektáronként 6 egyeddel számolva, a jogellenes cserjeirtással érintett 9,5 hektár területen 57 egyed kiesését állította, az okozott kárt 14 250 000 forintban a keleti lápi bagolylepke élőhelyének a károsítása miatt az egyed 250 000 forint természetvédelmi értéke figyelembevételével, a késedelmi kamat kezdő időpontját 2013. március 20. napjában jelölte meg. A kár pontos összegének megállapíthatósága hiányában az alperest 20 000 000 forint általános kártérítés megfizetésére kérte kötelezni. Kifogásolta Sz. **L.** tanú elfogultságára tett ítéleti megállapításokat is. A kereseti indokait kiegészítette dr. **H. R.** szakértőnek a büntetőeljárásban, az elsőfokú ítélet hozatalát követően benyújtott véleményében tett megállapításaival, mely szerint a védett természeti területen a kaszálás, a cserjeirtás és a fák kivágása egyaránt engedélyköteles, hektáronként az átlagos egyedsűrűséget, dr. **A. A.** vizsgálati eredményével egyetértve, minimálisan 6 példányban határozta meg.

Az alperes fellebbezési kérelme az érdemben és indokaiban egyaránt helyes elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Hangsúlyozta, hogy a kereset 6 000 keleti lápi bagolylepke egyed értékének a megtérítésére irányult, a felperesnek az így megjelölt kár igazolására kellett a perben tényállást előadnia és azt bizonyítani, amivel az elsőfokú eljárásban adós maradt. A kereseti kérelmét annak kilátásba helyezése és az elsőfokú bíróság erre irányuló kérdése ellenére nem módosította. A keresettel a felperes más védett növény és állatfaj károsítását nem tette a per tárgyává, elbírálatlan igénye nincs, a követelését alátámasztó tényeket pedig nem bizonyította. A bizonyítást a bíróság a releváns tényekre lefolytatta, a bizonyítékokat értékelte. Kiemelte, hogy a télen végzett munka lágyszárúakban kárt nem okozhatott, a fák nem védettek, a kaszálás, szárzúzás nem engedélyköteles. Hivatkozott a dr. A. A. által a területen 2014 nyarán megállapított, az érintetlen környező helyszínekre jellemzővel egyező, hektáronkénti 6 egyedszámmra, amely az élőhely elpusztulásának, az egyedszám csökkenésének, a populációt ért veszteségnek a cáfolata. A kár, az okozati összefüggés bizonyítottsága hiányában mind a közbenső ítélet hozatalára, mind a leszállított kereset szerinti marasztalásra irányuló fellebbezési kérelmet alaptalannak ítélte. További érvei szerinti az általános kártérítés szabálya nem mentesíti a felperest a kár bekövetkezésének a bizonyítása alól. A fellebbezéshez csatolt véleményt készítő, korábban a HNPI alkalmazásában állt szakértő elfogultságát vetette fel. Aggályosnak ítélte a talajfelszínt nem érintő, így nem károsító szárzúzás megítélését is. A terület ex lege védett láp jellege cáfolataként csatolta a lehatárolás hiánya miatt a felügyelőség legeltetési engedélyét megsemmisítő másodfokú határozatot.

A felperes fellebbezése alaptalan.

Az ügyészség közérdekvédelmi feladatairól kiadott 3/2012. (I.6.) LÜ utasítás 34. §-ának (1) bekezdése szerint az ítélőtáblához tartozó ügyekben az ítélőtábla illetékességi területén működő, a 4. § (2) bekezdés alapján jogorvoslati eljárásokkal kapcsolatos tevékenységet ellátó fellebbviteli főügyészség ügyésze az 51. § (2) bekezdése alapján nyilatkozatában a fellebbezést visszavonja, fenntartja, kiegészíti vagy módosítja. A fellebbviteli főügyészség a felperes fellebbezését a fellebbezési kérelem és az indokolásának a kiegészítésével tartotta fenn. A fellebbezési kérelmeket eshetőlegesen terjesztette elő, elsődlegesen a Pp. 252. § (2) és (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, másodlagosan a megváltoztatására és az alperes kárfelelősségét megállapító közbenső ítélet hozatalára, harmadlagosan az alperesnek - szintén eshetőlegesen - 14 250 000 forint vagyoni kár, illetve 20 000 000 forint általános kártérítés fizetésére történő kötelezésére tett indítványt.

A Kúria BH2014. 369. szám alatt közzétett eseti döntése értelmében, ha a fél a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megalapozatlanságát állítja, nem elég ha csak önmagában a határozat hatályon kívül helyezését kéri, hanem pontosan utalnia kell arra: a megállapított tényállást mely részében tartja okszerűtlennek vagy iratellenesnek, ezeket álláspontja szerint milyen módon lehet orvosolni, és ez esetben milyen érdemi döntés felel meg az általa helyesnek tartott tényállásnak.

Az ügyész az elsődleges fellebbezési kérelmének az indokaként arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság nem döntött valamennyi kereseti kérelemről, a bizonyítást csak a keleti lápi bagolylepke tekintetében folytatta le, az eljárását e kérdésre szűkítette, és a kár bekövetkezésének a hiányát ezen adatok mérlegelésével állapította meg. Ugyanakkor a keresete részben a természetkárosítás megállapítására irányult, ebben a keretben a szakértői vélemények ellentmondása indokolja az elsőfokú eljárás megismétlését.

Az ítéletábra elsősorban arra mutat rá, hogy a fellebbezési kérelem azon indoka, miszerint az elsőfokú bíróság nem döntött valamennyi kereseti kérelemről, önmagában nem hatályon kívül helyezési ok. Ha a rendelkezésre álló bizonyítékok ismételt egybevetése (ún. felülmérlegelése) alapján a helyes tényállás megállapítható, a másodfokú bíróság az ítélet elleni fellebbezési kérelem alapján az ügy érdemében dönt [Pp. 253. § (1) bekezdés], részítéletet hoz azzal, hogy az el nem bírált kérdésben az elsőfokú eljárást az új eljárásra és újabb (új) határozat hozatalára utasítás következtében folytatni kell. Az ún. megalapozatlanság, azaz a tényállás nem kellő felderítése a Pp. 252. § (3) bekezdés szerint minősül eljárási szabálysértésnek. Ebben a körben a másodfokú bíróságnak a reformatórius jogköréből adódóan mérlegelési lehetősége van. Kizárólag akkor rendelkezik az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezéséről, ha úgy ítéli meg, hogy a bizonyítás hiánya a fellebbezési eljárásban nem orvosolható, a tényállás nagymértékben feltáratlan, mert a bizonyítás nagy terjedelmű vagy teljes megismétlése, illetőleg kiegészítése szükséges.

A természeti értéket képviselő természetes élő környezetben vadon élő, védett állatfaj egyedei a megfelelő kezelésük és védelmük érdekében a Tvt. 68. §-ának (2) bekezdése alapján az állam tulajdonában vannak. Magyarország Alaptörvénye P) cikke a nemzet közös örökségeként alkotmányosan védett értéknek nyilvánítja a biológiai sokféleséget, különösen a honos növény- és állatfajokat. Az államot és mindenkit terhelő kötelezettségként írja elő a védelmüket, fenntartásukat és a jövő nemzedékek számára való megőrzésüket [Tvt. 5. § (1) bekezdés]. A természet védelme szempontjából különleges értéket képviselő élőhelyeknek, területeknek, az egyes élő szervezeteknek - a nemzetközi kötelezettségvállalásokkal összhangban - közérdekből biztosított kiemelt oltalma a biológiai sokféleség, a természetes egyensúly fennmaradásának és a védelmi minimum elve mentén a védetté nyilvánítással intézményesül. Az oltalmat érintő tevékenység folytatásával kapcsolatos jogok és kötelezettségek, valamint a felelősségi rendszer átfogóan szabályozott. Természeti érték, terület, valamint védett természeti terület veszélyeztetése, károsítása esetén az ügyészt törvény által feljogosított absztrakt, általános sui generis közjogi jogalanyként a közérdek védelme érdekében a keresetindítás joga a természet védelmére vonatkozó jogszabályokat, egyedi hatósági előírásokat megszegővel szemben az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 1. § (2) bekezdése, a 2. § (1) bekezdés f) pontja, 26. § (1) bekezdése, a 27. § (1) bekezdése a) pontja, (5) bekezdése e) pontja és a Tvt. 60. §-ának (2), a 81. §-ának (4) bekezdése alapján illeti. E törvényi rendelkezések értelmében pert csak a tevékenységtől való eltiltás, illetve a tevékenységgel okozott vagyoni, és a társadalom vagy csoportjai életkörülményei romlásából fakadó nem vagyoni kár megtérítése iránt indíthat.

A Tvt. 60. §-ának (2) bekezdése alapján az ügyész anyagi jogi keresetösségi joga tehát eltiltásra, illetőleg kártérítésre korlátozott, megállapítási keresetet nem terjeszthet elő. Így a fellebbezés azon érvei, miszerint a kereset részben a természetkárosítás megállapítására irányult, és ebben a keretben a szakértői vélemények ellentmondása indokolja az elsőfokú eljárás megismétlését, az elsődleges fellebbezési kérelmet nem alapozták meg.

A kereset érdemi elbírálása során az elsőfokú bíróságnak a Pp. 3. § (4) bekezdése alapján mellőznie kellett a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen bizonyítás elrendelését, vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását (kiegészítését, megismétlését), bizonyítást a 163. § (1) bekezdése alapján a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítása végett rendelhetett el, és a döntése nem terjedhetett túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen (Pp. 215. §). Az érdemi határozat rendelkező részén túl annak írásba foglalása során e szabályok érvényesülése akkor biztosított, ha az indokolás során a tényállás megállapítása és a jogi indoklás is e keretek között marad. A Pp. 221. § (1) bekezdését sérti az a határozat, amelyben a bíróság a tényálláson alapuló döntéseinek jogi okfejtésén túlterjeszkedik.

A fellebbezési kérelemben hivatkozottakkal ellentétben a kereseti kérelem nem irányulhatott annak a megállapítására, hogy történt-e természetkárosítás. Az csak a kártérítési jogkövetkezmény alkalmazása iránt indított marasztalási kereset, a kereset érdemi elbírálása során pedig az ítéleti rendelkezés ténybeli indokául szolgálhatott. A meghatározott védett faj károsítására alapított kárigény miatt az egyéb természetkárosító magatartás nem releváns, abban a körben bizonyításnak sem volt helye. Ezért az elsőfokú bíróság ítélete megfelelt az ítélet teljességével szemben a Pp. 213. §-a (1) bekezdésében és a 215. §-ában támasztott törvényi követelménynek.

Az elsőfokú bíróság a felperes által a perben bizonyítandó tényeket - később kifejtettek szerint - helytelenül jelölte meg, emiatt a bizonyítás kiegészítésének a szükségessége, és a marasztalásra irányuló kereseti kérelem folytán elbírálatlan, rendelkező részben megjeleníthető további petitum, lényeges eljárási szabálysértés, a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű vagy teljes megismétlésének, illetve kiegészítésének szükségessége hiányában az elsődleges fellebbezési kérelem nem vezethetett eredményre.

Az ítélet tábla az alperes marasztalására vagylagosan, 20 000 000 forint általános kártérítésre előterjesztett fellebbezési kérelem kapcsán a következőkre mutat rá:

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 23. § (4) bekezdés e) pontja alapján a legfőbb ügyésznek a vezetése, az irányítása vagy a felügyelete alá tartozó szervek szervezetét és működését, valamint tevékenységét szabályozó normatív utasítása közjogi szervezetszabályozó eszköz. Az ügyészség részére a büntetőjogon kívüli közérdekvédelmi feladat- és hatáskörök hatékony ellátása érdekében kiadott 3/2012. (I.6.) LÜ utasítás 1. §-a értelmében az ügyész a közérdekvédelmi tevékenységét törvényben meghatározott esetekben és módon, törvényben meghatározott eszközzel és terjedelemmel látja el. Ennek megfelelően a 3/2012. (I.6.) LÜ utasítás 51. § (2) bekezdése alapján tett ügyészi nyilatkozatnak is törvényi korlátja a Pp. 246. § (2) bekezdés utolsó mondatának a rendelkezése, miszerint a fellebbező fél az írásbeli fellebbezését a Pp. 146. § (5) bekezdés keretei között módosíthatja vagy egészítheti ki, a Pp. 247. § (1) bekezdése alapján a másodfokú eljárásban a keresetet megváltoztatni nem lehet. A felperes tehát a fellebbezésében a keresettel érvényesített jogot nem változtathatta meg, a keresettel érvényesített jog, a védett lepkefaj károsításának a megalapozására hozhatott fel újabb tényeket, vagy igazíthatta ki a már felhozottakat. Annak sem volt akadálya, hogy a kártérítési keresetét úgy módosítsa, hogy az elsőfokú bíróság előtt a keleti lápi bagolylepke egyed 250 000 forint értékének és 6 000 egyedszámnak a szorzata szerint számított 1,5 milliárd forint követelt kártérítést a fellebbezési kérelmében 57 károsodott egyed alapulvételével 14 250 000 forint kár megtérítésére leszállítsa.

A felperes a kártérítési keresetét az élőhelyének károsítása miatt a keleti lápi bagolylepke elpusztult egyedei és azok értéke alapján érvényesítette, az egyéb természeti kárra hivatkozással a harmadlagos fellebbezési kérelmének eshetőlegesen, 20 000 000 forint általános kártérítésre előterjesztett fellebbezési kérelem a Pp. 235. § (1) bekezdésébe ütköző, meg nem engedett keresetmódosítás, azt az ítélet tábla figyelmen kívül hagyta.

A fentiek előrebocsátását követően az ítélet tábla megállapította, hogy a releváns tényállás megállapításához, a fellebbezései eljárásban 14 250 000 forintra leszállított kártérítési kereset érdemi elbírálásához a szükséges adatok rendelkezésre állnak. Ezért a Pp. 253. § (1) bekezdése alapján az ügy érdemében határozott. Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét, a fellebbezésben leszállított követelést meghaladóan a keresetet elutasító rendelkezését nem érinthette, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az ítéltetése alapjául elfogadta, egyetértett az abból levont jogkövetkeztetésével, a keresetet elutasító érdemi döntésével is. Részben osztotta a jogi indokait is, azt a következők szerint kiegészítette, pontosította.

Az alperes által a természetben 2012 telén végzett tevékenységének a jogszerűsége az annak időpontjában hatályos jogszabályi környezet alapján ítélt meg.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Evt.) 68. §-a alapján erdei haszonvételnek minősül: a) a fakitermelés; g) a bot, nád, sás, gyékény termelése és fű kaszálása; j) cserje kitermelése, élő és elhalt cserjék hajtásainak gyűjtése.

Az erdészeti hatóság az alperes számára az ingatlanain meghatározott - akác, Ffű, Szny, és KM - fajok kitermelését engedélyezte.

Az Evt. végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI.13.) FVM rendelet (a továbbiakban: Evt.Vhr.) az erdőt és a fásítást alkotó fa- és cserjefajok jegyzékét tartalmazó 1. számú melléklete A) pontja szerint lombos fafaj: 10. fehér akác A, 12. fehér fűz FFÜ, 13. fehérnyár és szürkenyár FRNY és SZNY, 26. kései meggy KM, míg a C) pontja szerint cserjefaj a 16. fekete galagonya, 35. kutyabenge, 49. rekettyefűz (vagy hamvas fűz). A cserje kitermelése az Evt. 76. §-ának (2) bekezdése alapján csak a vízgazdálkodási elsődleges rendeltetésű erdőben engedélyköteles, illetve az Evt. 39. §-ának (6) bekezdése alapján az erdészeti hatóság által korlátozható, vagy megtiltható tevékenység (Evt.Vhr. 53. §).

Az alperes Natura 2000, kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területeire alkalmazni kell az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendeletet (a továbbiakban: Kr.) a 3. §-ának d) pontja alapján. A Kr. 8. §-ának (1) bekezdése alapján korlátozás nélkül csak a Natura 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő és a Natura 2000 terület jelölésekor jogszerűen, jogerős engedélynek megfelelően folytatott tevékenység folytatható. A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: rendelet) előírásait kell alkalmazni az 1. § (1) és (3) bekezdés alapján a Natura 2000 területek közül a gyepr (rét, legelő) hasznosítású területekre, valamint földhasználóikra, védett természeti terület esetén a külön jogszabályokban foglaltakkal együtt.

Az alperes legelő művelési ágú földrészletein a fakitermelési engedély a rendelet 5. §-ának (2) bekezdése szerint az inváziós és termőhely-idegen növényfajok meglepedésének és terjedésének megakadályozása érdekében olyan fajokra vonatkozott, amelyek a rendelet melléklete 1. pontja szerint a Natura 2000 területeken előforduló közösségi jelentőségű fajokat és élőhelyeket veszélyeztető fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok. A rendelet 3. §-ának (1) bekezdése alapján a Natura 2000 gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani, az 5. § (3) bekezdés alapján a földhasználó a kaszálás tervezett időpontját köteles bejelenteni a nemzeti park igazgatóságnak.

Az alperes 2012 telén a természetben végzett tevékenysége megfelelt a fent felhívott rendelkezéseknek. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy nem sértett természet védelmére vonatkozó jogszabályt, a tevékenysége nem járt természetkárosító eredménnyel, amely megalapozza a Tvt. 81. §-ának (1) bekezdése szerinti kárfelelősségét. A természeti kár okozása az, ami a tevékenységet jogellenessé teszi, a jogellenesség külön bizonyításra nem szorul.

A Tvt. 8. §-ának (1) bekezdése szerint a vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani; a 16. § (1)-(2) bekezdésében foglalt rendelkezések értelmében a mezőgazdálkodás során biztosítani kell a fenntartható használatot, ami magában foglalja a biológiai sokféleség védelmét. A gazdálkodást a

védett élő szervezetek, életközösségek tömeges pusztulása, biológiai sokféleségük számottevő csökkenése nélkül kell végezni.

A perben a felperesnek a keresete eredményessége érdekében bizonyítani kellett azt, hogy az alperes Natura 2000, az Európai Unió által jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területet érintő tevékenysége a Tvt. 4. §-ának értelmező rendelkezései tükrében olyan mértékben befolyásolta a területet, amely a biológiai sokféleség, a természetközeli állapot fennmaradása ellen hatott, rombolta a keleti lápi bagolylepke faj élőhelyét, a faj telelő fejlődési alakját elpusztította. Bizonyítania kellett azt, hogy az alperes a Tvt. 31. §-ában megfogalmazott törvényi tilalomba ütköző módon a védett természeti terület állapotát (állagát) és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatta, a Tvt. 43. §-ának (1) bekezdésében írt tilalom ellenére a védett fajt károsította, legalább részben elpusztította, az élőhelyének lerombolásával a szaporodását, a faj megőrzését veszélyeztette.

Itt jegyzi meg az ítéletábra, hogy a 13/2001. (V.9.) KöM rendelet alapján a fűzfafélék számtalan faja védett (füles, part, feketéllő, babér), azonban az irtással érintett rekettyefűz vagy hamvas fűz (*Salix cinerea*) nem védett növényfaj. Arra pedig nincs adat, hogy a számtalan fajból álló kutyabenge (*Frangula*) és galagonya (*Crataegus*) esetén az irtásnak a védett széleslevelű kutyabenge (*Frangula azorica*) vagy a fekete galagonya (*Crataegus nigra*) faj esett volna áldozatul.

Az elsőfokú bíróság helytelenül tulajdonított a kár bekövetkezése szempontjából annak a kérdésnek kiemelkedő jelentőséget, és ítélte azt a perben felperes által bizonyítandó ténynek, hogy az alperes ingatlanai élőhelyeül szolgáltak-e a keleti lápi bagolylepkének, mi a lepke tápnövénye, illetve hol telel.

Az elsőfokú bíróság azon ítéleti megállapítása kapcsán, hogy az ingatlanok a HNPI biotikai adatbázisában a keleti lápi bagolylepke élőhelyeként nem szerepelnek, a következőkre mutat rá. A Kvt. 49. §-ának (1) bekezdése alapján létesített és működtetett mérő-, észlelő-, ellenőrző (monitoring) hálózat, Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer önálló részeként a Tvt. 67. § (1) bekezdés alapján működik a Természetvédelmi Információs Rendszer (TIR). Ebben kell vezetni a védett természeti területek és értékek nyilvántartásáról szóló 13/1997. (V.28.) KTM rendelet alapján az országos és a helyi jelentőségű védett természeti területek országos nyilvántartását, a Védett Természeti Területek és az Értékek Törzskönyvét. A nemzeti park igazgatóság ennek az adatait gyűjti a működési területén és továbbítja az országos nyilvántartás számára. A KTM rendelet 1. számú melléklete szerint a területek alapadatai tartalmazzák többek között a védett természeti terület védettségének a jellegét (országos, helyi, nemzetközi, közösségi jelentőségű) is. A 2. számú melléklet szerint a védett élő szervezetekre vonatkozó Értékek Törzskönyve alapadatai és a mellékletének adatai tartalmazzák a védett természeti értéknek a faj védelmének a fokát (pl. közösségi jelentőségű), a térbeli előfordulásának földrajzi adatait. A **H.-i** Nemzeti Park Igazgatóság alapító okirata gondoskodik a természetvédelmi célú nyilvántartások vezetéséhez szükséges elsődleges és másodlagos adatgyűjtésről; a működési területére vonatkozó TIR adatbázisok frissítéséről. Ez az ún. biotikai adatbázis.

Az alperes ingatlanai esetében a Natura 2000 terület jelölő faja a közösségi jelentőségű keleti lápi bagolylepke faj, a terület kijelölésének egyik célja e faj élőhelyének a védelme. A faj jelenléte a területen a perben bizonyításra nem szoruló tény a következők miatt.

A TANÁCS 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (a továbbiakban: irányelv) 3. cikkének (1) bekezdése szerint a

különleges természetmegőrzési területek egységes európai ökológiai hálózatát Natura 2000 néven hozzák létre.

Az I. mellékletben felsorolt természetes élőhelytípusokat magában foglaló, továbbá a II. mellékletben felsorolt fajok élőhelyéül szolgáló természeti területekből álló hálózat célja, hogy biztosítsa az érintett természetes élőhelytípusok, valamint az érintett fajok élőhelyeinek kedvező védettségi állapotának fenntartását vagy adott esetben helyreállítását természetes kiterjedésükön, illetve elterjedési területükön belül.

Az *Arytrura musculus* szerepel az irányelv II. mellékletben, mint olyan közösségi jelentőségű állatfaj, amelynek a megőrzéséhez különleges természetmegőrzési terület kijelölése szükséges.

A kijelölés az irányelv 4. cikkében meghatározott eljárási rendben, tudományos ismeretek alapján történik. A II. mellékletben felsorolt őshonos fajok által jellemzett közösségi jelentőségű természeti területek jegyzékét a tagállam csak javasolja, a Bizottság a nemzeti javaslatot szakértők bevonásával az ún. biogeográfiai szemináriumokon minden egyes fajra és élőhelytípusra áttekinti, majd összeállítja és jóváhagyja. A jóváhagyása után az irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében az érintett tagállam nyilvánítja különleges természetvédelmi területté az érintett területet.

Az Európai Unióban az európai ökológiai hálózatot képező Natura 2000 - madárvédelmi és természetmegőrzési - területek kijelölése azonos szempontok alapján, az ún. jelölő (közösségi és a kiemelt közösségi jelentőségű) fajok, illetve élőhelyek alapján történt az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről, a Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről alapján.

Az Európai Közösségek jogi aktsaiban meghatározott védettségi kategóriába tartozó területek kijelölése nem azonos az Alkotmánybíróság 33/2006. (VII.13.) AB határozatával érintett, a Tvt. által 'A védetté nyilvánítási eljárás' cím alatt 22-27. §-okban szabályozott, a 23. § (2) bekezdés szerinti ex lege védelemmel, illetve a 24. § (1) bekezdés a) és b) pontjában a miniszter és az önkormányzat hatáskörébe utalt országos és helyi jelentőségű természeti terület védetté nyilvánításával, a Tvt. 28. §-ban szabályozott nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék létrehozásával.

Hazánk csatlakozásával az Európai Unió 6 biogeográfiai régiója kiegészült a Pannon Biogeográfiai Régióval (Cseh Köztársaság, Szlovákia, Magyarország). A csatlakozást követően beiktatott Tvt. 41/A. §-ának (1)-(2) bekezdései alapján a Natura 2000 területeket a Kormány a Kr.-ben jelölte ki és tette közzé, a területeken lévő földrészleteket a miniszter az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelettel (a továbbiakban: Kr.Vhr.) hirdette ki. A kijelölés ténye az ingatlan-nyilvántartásba a Tvt. rendelkezése alapján lett feljegyezhető [Inyvtv. 2. § (2), 17. § (1) bekezdése].

Az irányelv 4. cikkének való megfelelést szolgáló Kr. 2. A) számú mellékletben közösségi jelentőségű állatfajként szerepel az *Arytrura musculus* - keleti lápi bagoly-lepke, a 12. számú melléklet a jóváhagyott kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek között sorolja fel a HUN20016 területkódú K.-K.-völgyet.

A Kr.Vhr. 5. melléklet tartalmazza az érintett földrészletek helyrajzi számos jegyzékét: az alperes mindhárom ingatlana szerepel a **H.-i** Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található, 7.45. K.-K.-völgye (HUN20016) 7.47.3. **K.** településhez tartozó földrészletek között.

Ezzel a védett természeti terület lehatárolása megtörtént azon természetvédelmi szempont alapján, hogy a természeti értékek megőrzését szigetszerűen kialakított területeken nem lehet biztosítani.

A területek egységes, ökológiai információt szolgáltató űrlapja tartalmáról a Bizottság 2011. július 11-i 2011/484/EU végrehajtási határozata rendelkezik. A (2) bekezdés alapján tartalmazza a terület térképét, nevét, földrajzi elhelyezkedését, kiterjedését, továbbá azokat az adatokat, amelyek a terület kiválasztásánál használt kritériumokból következnek. Az adatszolgáltatás jogi alapját az irányelv 4. cikkének (1) bekezdése adja.

A perben 40. sorszám alatt csatolt K.-K.-völgye adatlapja szerint a terület 1504.0300 ha, az irányelv II. mellékletében felsorolt fajok közül feltünteti az *Arytrura musculust*, mint a területen előforduló, egész évben megtalálható fajt. A populációnagyságot min: 3 000, max: 10 000, több év átlagában becsült egyedszámban adja meg, mint az állomány ismert méretét.

A területen található faj védettségének értékelésére szolgáló adatlapon a Populáció 'A' jelölése azt jelenti, hogy a faj területen élő állományának nagysága és sűrűsége az országos populációihoz képest $100\% \geq p > 15\%$. Ez azt is jelenti, hogy nem 'D: nem szignifikáns' populációként van jelölve, azaz a faj szempontjából az adott élőhely reprezentatív jellege jelentős. A 'Con. C' jelölés átlagos vagy hiányos védettséget, az 'Iso. A' (csaknem) elszigetelt, azaz sérülékeny populációt jelez. Az általános, az érintett faj védelmét szolgáló terület átfogó értékelése 'Glo. C', azaz jelentős. A területen kiemelt fontosságú cél (többek között) a keleti lápi bagolylepke (*Arytrura musculus*) faj kedvező természetvédelmi helyzetének a fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése.

A kárfelelősség megállapításához szükséges egyes tényállási elemek értelmezésekor, megállapításakor a jogalkalmazót, így a bíróságot is kötik a jogszabályban megjelenített, normaszzerű megfogalmazások, azokat köteles figyelembe venni. Így a perben bizonyításra nem szoruló tény, hogy az alperes ingatlanai az Európai Unió jogi aktusával jóváhagyott, kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területhez, az Európai Unióban a közösségi jelentőségű, vadon élő állat- és növényfajok, valamint természetes élőhelyek védelmét célzó Natura 2000 ökológiai hálózathoz tartoznak, és a kiemelt közösségi jelentőségű keleti lápi bagolylepke faj élőhelyeül szolgálnak. Ezt csak megerősítette az, hogy a területen a faj egyedeit az alperes tevékenységét követően dr. A. A. és dr. S. Sz. is észlelte.

A 2013. márciusban a beavatkozást követő állapotokat rögzítő feljegyzésekben védettként megjelölt állat- és növényfajok szerepelnek a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V.9.) KöM rendelet 1. és 2. számú mellékleteiben. Közülük a K.-K. völgye Natura 2000 adatlapján a terület csak a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és a keleti lápi bagolylepke (*Arytrura musculus*) élőhelye.

Az ítéletátlának a Tvt. természeti károkért való felelősségre vonatkozó rendelkezéseinek az értelmezése során figyelemmel kellett lennie az Európai Parlament és a Tanács 2004/35/EK irányelve (2004. április 21.) a környezeti károk megelőzése és helyreállítása tekintetében a környezeti felelősségről rendelkezéseire is. A kárfelelősség az irányelv (2) és (18) bekezdésében, valamint az 1. cikkében deklarált 'szennyező fizet' alapelven alapul, pénzügyi felelősséggel a tevékenységével kárt okozó tartozik. A 2. cikk 1. a) pontja értelmében a védett fajokban okozott károkat az eredeti állapothoz képest kell felmérni. Az I. MELLÉKLET alapján az eredeti állapotban bekövetkezett jelentős mértékű kedvezőtlen változásokat mérhető adatok, az egyedek száma, sűrűsége alapján kell megállapítani.

A Tvt. 81. § (2) bekezdésének a) pontja alapján a felperesnek tényleges vagyoni kárt kellett bizonyítania, kárigényként alappal a 13/2001. (V.9.) KöM rendelet 1. §-ának (2) bekezdése szerint a

faj élő vagy élettelen példánya, bármely fejlődési alakja, továbbá felismerhető része, származéka esetében érvényesíthette a teljes pénzben kifejezett értéket.

A felperes által indítványozott bizonyítás az előzőek szerint releváns tények bizonyításra alkalmatlan, azt az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül utasította el.

A felperessel értett azonban egyet az ítéletábra abban a kérdésben, hogy Sz. L. tanúvallomása a bizonyítékok köréből nem volt kirekeszthető. Az ítéletábra annak jelentős bizonyító erőt tulajdonított amiatt, mert a releváns tényállás feltárása nem történhetett meg az alperes tevékenységét követően kialakult helyzetet közvetlenül észlelő és rögzítő egyedüli személy perbeli tanúvallomása nélkül. A korabeli állapotokat rögzítő Sz. L. egyetlen védett fajban sem tapasztalt kártételt, védett faj egyedének élettelen példányát, a faj telelő fejlődési alakjának felismerhető részét nem lelte fel.

A beavatkozást megelőző időpontra rendelkezésre áll a 2012. októberben frissített adatokat rögzítő Natura 2000 adatlap, amely szerint a védett populáció jelenléte az 1504 hektár területen 3 000 - 10 000 egyedszám között becsült, ami hektáronként minimum 2, legfeljebb 6,65 egyedet, átlagosan ~ 4 egyedszámot jelent.

A beavatkozást követő időpontra rendelkezésre áll a felperes által már a keresetlevélben is hivatkozott, 2013. júliusban a területen végzett felmérés adata, aszerint az észlelt 7 egyedszám 100 m² területen 1 egyedet, amely hektáronként 100 egyedet jelent. Dr. A. A. a perben 43/F/2. alatt csatolt írásában a 2014. nyarán történt mérések alapján hektáronként átlagosan 6 egyedszámot becsült.

A rendelkezésre álló adatokból okszerűen következtetés a területen a védett faj populációjának az alperes tevékenységével való ok-okozati összefüggésben történt csökkenésére nem vonható le. Ezért az ítéletábra az elsőfokú bírósággal egyetértett abban, hogy a felperes a perben érvényesített kárigénye ténybeli alapját, az alperes által a természetvédelmi szabályok megszegését, a védett faj természetes élőhelyén végzett tevékenységével összefüggésben keletkezett természetkárosító eredményt, a védett faj élőhelyének és az egyed telelő formájának az elpusztítását, ezáltal a területen a keleti lápi bagolylepke populáció csökkenését nem bizonyította, még csak nem is valószínűsítette. Márpedig a kár feltételezésen, a károkozás potenciális lehetőségén nem alapulhat, az okozott kárt - a perben érvényesített igény sajátosságaitól függetlenül - kétséget kizáróan bizonyítani kell. A bizonyítatlanság jogkövetkezményeként az alperessel szemben a Tvt. 81. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján érvényesített vagyoni kárigény alaptalannak bizonyult, a felperes közbenső ítélet hozatalára irányuló másodlagos és az alperes 14 250 000 forint kártérítésre kötelezésére irányuló harmadlagos fellebbezési kérelme sem vezethetett eredményre.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének a fellebbezett részét a fent kifejtett indokolással a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az ítéletábra a fellebbezésben vitatott összeget, a jogorvoslati eljárásban vitássá tett követelés értékét az érdemben elbírált harmadlagos fellebbezési kérelem alapján 14 250 000 forintban határozta meg. A másodfokú eljárásban pernyertes alperes - a Pp. 78. §-ának (1) és (3) bekezdése alapján az államot terhelő - perköltségét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja, és (5) bekezdése alapján, a 4/A. §-ának (1) bekezdése szerint az általános forgalmi adó felszámításával állapította meg. A megfizetés módjáról az ügyész polgári eljárásbeli részvételével kapcsolatos költség előlegezésének és viselésének részletes szabályairól szóló 35/2012. (VIII.15.) KIM rendelet 3. §-ának b) pontja alapján rendelkezett. A perköltséget tartalmazó jogerős határozat

kiadmányát a 4. § (1) bekezdés a) pontja alapján az első fokon eljáró bíróság küldi meg a gazdasági hivatalának.

Az ügyész a pert külön jogszabály felhatalmazása alapján a közérdek védelmében indította, a Pp. 75. § (1) bekezdésében írt perköltség, így az eljárási illeték előlegezésére a Pp. 76. § (4) bekezdés értelmében nem lehetett kötelezni, hanem a költségmentesség engedélyezésének szabályait kell alkalmazni, azaz a Pp. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján illetékmentesség illette meg. Helyette a költségeket az állam előlegezi, és elvesztessége esetén az állam viseli. Az ügyészt a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban tárgyu 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése alapján nem lehetett a meg nem fizetett fellebbezési illeték megfizetésére kötelezni, azt a 14. § szerint az állam viseli. Ezért az ítéletábra megállapította, hogy az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 46. § (1) bekezdése szerint a 14 250 000 forint illetékalap után a 8 % mértékű, 1 140 000 forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

D e b r e c e n, 2016. június 3.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Kocsis Ottilia s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -